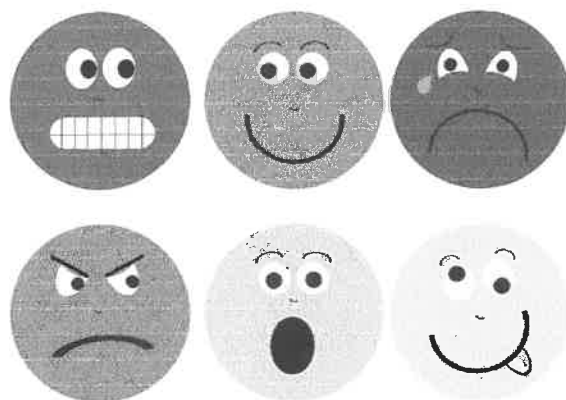

How Should I Feel on Rosh Hashana?

שמחה בר"ה

אלול תשע"ז · September 17, 2017

① מרדכי, הלא השלם

גשאל לרבינו נהשון גלזון תשוח מהו להתענות ברה"ה
 *והשיב ברה"ה אסור להתענות בין מדברי תורה בין
 מדברי קבלה בין מדבריייהא בין מהלמודא מדברי תורה
 מניין לפי שהוא כלול עם שאר המועדות וכתוב ביה
 נקרא קדש ודרשו' בסיפרא וספרי קדשוהו במאכל
 ובמשתה ובכסות נקיה וכן פרש"י פרשת אמור אל
 הכהנים ומקרא קדש דיו"ב בכסות נקיה ובתפלה ושל
 שאר י"ט במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ובתפלה
 ועוד דר"ה חיקרי' חג ככל המועדים דכתיב בכסה ליום
 חגו ואמר' אחיה חג שהחדש מהכסה זו היא אומר

[מ"ז] הרי' אברהם יחזק בן הכ"ה
 היה מתענה ברה"ה מק"ו דהעני' חלוס
 שהחירו להתענות בשנת א"ש"ס שספק
 אם ע"י מלאך או ע"י שד כ"ס ברה"ה
 שברור לו שידון שמוהר - ומ"ו הרי"ך
 אברהם סיס מחייב להתענות כדי שלא יהא
 שולחק מלא ושל רבך רוקס שהרי בכל
 המועדות כתיב פנים וכו"כ פר והשיב
 עליו הרי"ך אליעזר מנה"ס א"כ בשמיני
 עזרת ממי יתענה שהרי מתמעטים
 והולכים וכו' :

זה ר"ה ועוד במ"א קרי ליה חג וכתוב ושמחת בחגך וא"ר יוחנן הוקשו כל המועדות
 זה לזה הא למדת ששוא לשאר י"ט - מדברי קבלה מניין שכן כתיב בעזרה [נחמיה ח]
 ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאחין כטון לו כי קדוש היום
 לארזינו ענין זה ברה"ה כתיב דכתיב בחדש השביעי בחדש אחד לחדש ותלי טעמא בקדושת
 היום [ג] וזוגה ומשם ולא בשמחת בנין ב"ה ועוד שהטובה הבית עשו כבר באדר בשנה שית
 למלכות דריש ומשמע נמי דה"ק לכו אכלו משמנים שהו ממתקים חובה קאמר ולא
 רשות דומיא דאל העלבו ואל הצטו דתלי טעמא נמי בקדושת היום דכתיב כי חדות ה'
 היא מעובדס אלמא מיהא בידם ה"ה אכילה ושהיה חובה קאמר להו ואמר להן להתענות -
 מן הברייתא מניין הניחא בירושלמי עיר שיש בה מפולת כל סביבותיה מהירעות ולא
 מהענות שכן מליטו ברה"ה שמתריעין ולא מהענין - ומן התלמוד מניין דהכי הני בירושל'
 ר' המא בר הניחא ור' אבין בר ארשיאל אומר חד אמר איזו אומה כלאומה זו בנהוב
 שבעולם אדם שיוע שיש לו דין לובם שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היך יולא דינו אבל
 ישראל אינם כן לובשים לבנים ומהעטפים לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמיחים
 ויודעים בהקב"ה שיעשה להם נס הרי מן התלמוד שאסור להתענות ברה"ה ועוד מב'
 טעמים אסור להתענות חדא שלא נקראו י' ימי העני' אלא י' ימי תשובה והאחיל ולא
 נקרא אום למה יש לנו לאום ועוד דלפיכך תקנו חכמים להתענות ד' ימים לפני ר"ה כנגד
 ד' ימים שמרה ליוה"כ שאוכלין בהם וחלו הן שני ימים של ר"ה ושבת בינתיים וערב יום
 ספור

③ כושרא רה אלו

הא"ר סימון כתיב זמי גי גדול אשר לו תקים
 ומשפטים צדיקים וגו' ר' חמא בי ר' חנינה ור'
 השעיה חד אמר אי זו אומ' כואמה הזאת
 בנודג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש
 שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו
 יודע האך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן
 אלא לובשים לבנים ומתעטף לבנים
 ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמיחים יודעין
 שהב"ה עושה להן ניסב

② מלתא בארבעה פרקים העולם נידון בפסח

על התבואה⁶ בעצרת על פירות האילן *בר"ה →
 כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר
 "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם
 ובהג נידונין על המים:

④ אמריה ח"י

יִיאָמְדוּ לָהֶם
 לָכֹּהֱ אֲכָלוּ מִשְׁמָנִים וְשָׂתוּ מִמֵּתָקִים וְשִׁלְחוּ מְנוֹת
 לְאִין נִבְּוֹן לוֹ כִּי־קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדָנֵינוּ וְאֵלֵהֶם עֲצִבוּ
 כִּי־חֲדוֹת יְהוָה הֵיא מְעוֹזְכֶם

⑤ רחיק כבלה כ:ה

ר"ק וליתבים גדליה גורג בראש חדש השניתי ולפי שהיא ירם קבעו העניתי למדינתו

6) ר"ה תקפ"א:

ומאריכים בפיוטים ומפלות (ה) עד (ג) [ג] חנוט (מהרי"ל):

7) אלה ברורה של

(ה) עד חצות. (ט) לכל הפחות ואם חל בשבת אין בניגונים יותר מחלום ובחול יכול להאריך בד"א בפיוטים ומפלות אבל בניגונים אין להאריך:

8) ה"ש ר"ה ז': ז' י"ד

הוא מונה הכף גמי סדור היקון הוא מונה. אגב משיבה מר שר שנוט כחוב בר"ה היו אומרים בשפי ישיבה בין בחפלה בין בקדישה מועדים לשמחה חגים חמנים לששון את יום הזכרון הזה שהרי [ב] כסוב אלה מועדי ה' מרע ענינה וסוף ענינה ידבר משה את מועדי ה' וקאי לכל ענינה ספס ועצם ור"ה השנה ויום הכפורים וסוכה ישמינו סגרה וכולנו איתקום להדדי לקרואם מועדי ה' מקדשי קדש ובחוב זכרון מריבה מקרא קדש. ושמינו במשנה (גמל י"ה) על שמה חדישים שטחים יי"איה כי גלגל [ב] ומפני חקנת המועדות [ה] מקדש ר"ה לפיכך [ב] ומתן שנקרא חג שנאמר בבה ליום סגינו. ומתן שנקרא שמחה [ב] שנאמר וביים שמחכם יבטיעדיכם ובראשי חדישים [ה] ואמר מר וסוכה [ה]. חדישים כ"ה זה ר"ה. והיגוס ספסר פארס מליט שהיו חכים בשנים מן הגולה ואמר להם פארס כי קדוש היום לאדינו ואמר אבלו מענינים ישמו ממתקים כדי שיהיה השנה שמחה ומחוקה עליהם ושלחו משה לאין נכח לי הדרשו רשמיט י"ל

מקרא קדש. ואם חל להיות בחול אומרים יום מריבה מקרא קדש. וכן כתב רב פלטר גאון יתכן לנו מלכה מועדים לשמחה חגים חמנים לששון. ואין ידע ה"ה כתב אין מנהג לומר חגים חמנים לששון וכן המנהג פשוט סתם הוא בכל המקומות. ובלשון וברשם זוראן שלא לומר יהיאלט בר"ה יום"כ [ב] וישאל מקומות אומרים אחר. ויזכר כתב הי"ך גילתה י"ל שיהיה בשמי ימים ויסלחו

9) אלה ברורה של א"ה תקפ"א: ח'

ח (כא) אינו אומר מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון וכן אינו אומר

10) אלה ברורה של ח' תקפ"א: ח'

11) אלה ברורה של ח' תקפ"א: ח'

דאמר רבי אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בר"ה וביום הכפורים אמר להן *אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני

סימן סט

שאלה: האם ראוי להתפלל התפלות של ראש השנה מתוך שמחה וחדוה, כפי שנאמר עבדו את ה' בשמחה. או משום חרדת הדין ראוי להתפלל בבכיה, כי שערי דמעה לא ננעלו?

19.09 Fear and Joy

Related by the Rav in his Teshuvah Drashah, September 1975. Summarized and published in Yemei Zikaron (17:12), p. 240 (Yiddish).

Rosh Hashanah possesses aspects of both fear and joy. This duality was reflected in the behavior of our great rabbis. My great-grandfather Reb Yosef Baer would fast by day on Rosh Hashanah. Yet he would be in an ecstatic and joyful mood at the repast on Erev Yom Kippur. On the other hand, my grandfather Reb Chaim was cheerful on Rosh Hashanah and terror-stricken on Yom Kippur.

There were similar differences between the hasidic masters. Some of them celebrated Rosh Hashanah as a festival, with all the joy of Pesach, Shavuot, or Sukkot. Others observed it as the Day of Judgment, with the stress on awe and trepidation.

Similarly, on Yom Kippur there were two approaches to the sanctity of the day. I remember that when I first arrived in Germany, I was shocked by the joyful tunes that were sung as part of the liturgy [on Yom Kippur]. They were in stark contrast to the apprehensiveness and fear that permeated the synagogues in Eastern Europe on this day. Nevertheless, I realized that both approaches were correct. There is also great joy on the day that our sins are forgiven.

14 כלב'ם ה' חנוכה א'ו'

ו ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהן את ההלל. ושמונה עשר יום בשנה מצוה לגמור בהן את ההלל ואלו הן. שמונת ימי החג. ושמונת ימי חנוכה. וראשון של פסח ויום עצרת.

השגת הראב"ד ה"ו. אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין. כ"ט ויש בהם עשה מדברי קבלה הש"ך יהיה לכס כליי הפקדוש חג (שעי' ,). כס.

אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה. ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל :

13 כלב'ם כ"ה א'ו'

ובשעת ההלל. לפי שאין קורין הלל לא בראש השנה ולא ביום הכפורים²⁴, לפי שהם ימי תפלה והכנעה לפני ה' ויראה ממנו וניסה אליו ותשובה ותחנון ובקשת מחילה. ואין ראוי במצבים כאלה לשמוח ולשיש²⁵.